

Datum van inontvangstneming : 08/03/2018

Zaak C-34/18**Verzoek om een prejudiciële beslissing****Datum van indiening:**

18 januari 2018

Verwijzende rechter:

Fővárosi ítélőtábla (rechter in tweede aanleg Boedapest, Hongarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

12 december 2017

Verzoekende partij:

[REDACTED]

Verwerende partij:

ERSTE Bank Hungary Zrt.

De Fővárosi ítélőtábla (rechter in tweede aanleg Boedapest, Hongarije) [*omissis*] heeft zich op het hoger beroep [*omissis*] dat door verzoekster is ingesteld tegen het vonnis [*omissis*] van de Fővárosi Törvényszék (rechter voor de agglomeratie Boedapest, Hongarije) van 27 januari 2017 in de procedure die door [REDACTED] ([*omissis*] Boedapest [*omissis*]), verzoekster, is ingeleid tegen ERSTE Bank Hungary Zrt. ([*omissis*] Boedapest [*omissis*]), verweerster, en waarin werd verzocht om een overeenkomst nietig te verklaren, als volgt uitgesproken:

Beslissing

[*omissis*] [aspecten van nationaal procesrecht]

Motivering

I. Voorwerp van het geschil

(1) Op 5 januari 2016 heeft verzoekster bij een gewijzigd verzoekschrift dat zij in eerste aanleg heeft ingediend, verzocht om vaststelling dat bepaalde bedingen van punt I.4 van de leningsovereenkomst in Zwitserse frank (CHF) die op 27 oktober 2008 door partijen werd gesloten voor de aankoop van een woning en

met een rentetijdvak van zes maanden (hierna: „leningsovereenkomst”) overeenkomstig artikel 209, lid 1, van de Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (wet nr. IV van 1959 houdende het burgerlijk wetboek; hierna: „burgerlijk wetboek”) en artikel 1, lid 1, onder a), b) en j), van 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről (regeringsdecreet nr. 18/1999 van 5 februari 1999 betreffende als oneerlijk te beschouwen bedingen in consumentenovereenkomsten; hierna: „regeringsdecreet”) oneerlijk en derhalve nietig zijn, en dat zij uit hoofde van artikel 209/A, lid 2, van het burgerlijk wetboek, niet bindend zijn voor verzoekster als consument. Zij heeft eveneens verzocht om de identieke formulering van punt I.1. 4 van de notariële akte [*omissis*] oneerlijk te verklaren, die letterlijk overeenkomt met de formulering van punt I.4 van de leningsovereenkomst. Verzoekster beriep zich op artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (PB 1993, L 95, blz. 29; hierna: „richtlijn”) en op de arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) in de zaken C-106/98, C-441/93 en C-194/94. Volgens de motivering van de vordering heeft verzoekster zich er in het omstreden beding toe verbonden te aanvaarden dat verweerster middels een eenzijdige verklaring het bedrag van haar schuld op een bepaald tijdstip zou vaststellen en dat verweerster de directe tenuitvoerlegging tegen verzoekster kon inleiden middels een notariële akte opgesteld op basis van diezelfde verklaring van verweerster, d.w.z. middels een bewijskrachtige notariële akte. In het beding is een voor de consument nadelige regeling van de bewijslast vastgesteld inzake de weerlegging van de bewijskrachtige akte.

(2) In haar verweerschrift verzoekt verweerster ten gronde om de vordering af te wijzen. Zij stelt dat punt I.4 van de leningsovereenkomst niet oneerlijk is. Zij betoogt dat het beding haar niet machtigt om de bepalingen van de overeenkomst eenzijdig uit te leggen of eenzijdig vast te stellen of verzoekster de overeenkomst naleeft, de mogelijkheden van verzoekster om haar rechten te doen gelden niet inperkt en evenmin de bewijslast omkeert. Het beding machtigt haar niet om te bepalen of haar eigen gedrag of dat van verzoekster strookt met hetgeen in de overeenkomst is vastgelegd. Zij is voorts van mening dat de bewijslast niet wordt gewijzigd in het nadeel van verzoekster, aangezien verweerster het bedrag van de schuld moet bewijzen in een eventueel geschil of in een executieprocedure. Het beding mag niet worden beschouwd als een schulderkenning en machtigt haar niet om de schuld van verzoekster te becijferen op basis van interpretatie van de overeenkomst. Zij stelt dat overeenkomstig artikel 195, leden 6 en 7, van de polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (wet nr. III van 1952 inzake de burgerlijke rechtsvordering; hierna: „wetboek van burgerlijke rechtsvordering”), niets verzoekster belet bewijs te leveren ter weerlegging van de inhoud van een bewijsstuk dat in een authentieke akte is gegoten.

(3) De rechter in eerste aanleg heeft de vordering bij vonnis verworpen. Hij was van oordeel dat het beding geen bindende bepaling voor de partijen vormt met betrekking tot de nakoming door de debiteur, geen schulderkenning behelst en verweerster evenmin machtigt om, op basis van interpretatie van de bepalingen

■■■■■

van de overeenkomst, de werkelijke schuld van verzoekster vast te stellen of te bepalen of het gedrag van verzoekster strookt met de bepalingen van de overeenkomst. Het beding geeft evenmin aan hoe de schuld moet worden bewezen of hoe het bedrag ervan moet worden berekend. Ingeval de tenuitvoerlegging wordt toegestaan, kan niet worden onderzocht of de debiteur zijn verbintenissen is nagekomen; die laatste kan ten overstaan van degene die belast is met de tenuitvoerlegging evenwel verklaren dat hij zijn verbintenissen is nagekomen, en indien dat geen resultaat oplevert, kan hij een procedure instellen waarin hij verzoekt de tenuitvoerlegging te staken (of te beperken). De bepaling inzake de bewijskrachtige notariële akte betekent niet dat verzoekster het bedrag van de schuld niet kan betwisten. In de executieprocedure kan zij elke omstandigheid aanvoeren die als verweermiddel tegen een vordering wegens niet-nakoming kan worden aangevoerd.

(4) In haar hoger beroep tegen dit vonnis verzoekt verzoekster om de inhoud ervan aan te passen in die zin dat de vordering wordt toegewezen. Zij voert aan dat het beding het evenwicht tussen de consumenten en verweerster kan verstoren, aangezien het verweerster een voordeel verschafft ten nadele van de consument, doordat het het voor verweerster gemakkelijker maakt om haar rechten te doen gelden tegenover de consumenten en tegelijkertijd het voor de consumenten moeilijker maakt om het bedrag van de schuld dat in de boekhouding en de registers van verweerster is opgenomen te betwisten. [Dit beding] kan de bewijslast omkeren, waardoor deze op de consumenten komt te rusten. Verzoekster stelt de rechter in tweede aanleg voor zich tot het Hof te wenden voor een antwoord op de vraag of het feit dat de eigen verklaring van de crediteur bindend is voor de consument met betrekking tot de vraag of het gedrag van de partijen in overeenstemming is met de bepalingen van de overeenkomst en dat de partij die de overeenkomst met de consument heeft gesloten aldus een rechtstreekse executieprocedure kan instellen zonder dat er een declaratoire gerechtelijke procedure plaatsvindt, indruist tegen artikel 3, lid 3, van de richtlijn, rekening houdend met punt 1, onder q), van de bijlage bij die richtlijn.

(5) Verweerster vraagt in haar memorie van antwoord om het vonnis van de rechter in eerste aanleg te bevestigen. Volgens de motivering van de memorie van antwoord is de bepaling niet oneerlijk, keert zij de bewijslast niet om en belet zij de debiteur niet het bedrag in de registergegevens van de crediteur te betwisten. Het is niet de leningsovereenkomst die verweerster machtigt om te beoordelen of de prestatie in overeenstemming is met de overeenkomst, maar wel artikel 283, lid 1, van het burgerlijk wetboek.

II. Relevante feiten voor de prejudiciële verwijzing

(6) Op 27 oktober 2008 sloten de partijen een leningsovereenkomst in Zwitserse frank (CHF) voor de aankoop van een woning, waarin een rentetijdvak van zes maanden werd overeengekomen en volgens welke verweerster zich ertoe verbond een bedrag van 132 848 CHF ter beschikking van verzoekster te stellen voor de

herfinanciering van haar krediet, welk bedrag die laatste, vermeerderd met de gewone rente, in 168 maanden moest terugbetalen. Verzoekster (de debiteur) is een natuurlijke persoon die in het kader van de overeenkomst voor doeleinden buiten zijn bedrijfs- of beroepswerkzaamheden handelde, terwijl verweerster (de crediteur) de overeenkomst ondertekende in het kader van haar handelsactiviteit als financiële instelling.

(7) In punt I.4 van de overeenkomst is de bepaling waarop de vordering van verzoekster betrekking heeft, als volgt geformuleerd:

„De partijen verbinden zich ertoe een bewijskrachtig, op basis van de rekeningen van de schuldenaar bij de bank en de registers en de boekhouding van deze laatste opgesteld document, waarvan de inhoud is vastgelegd in een authentieke akte, te aanvaarden als een betrouwbaar en onweerlegbaar bewijs ter beslechting van mogelijke afrekeningsgeschillen of ter voldoening van een vordering van de bank, ter bepaling van het op een bepaald tijdstip uitstaande bedrag van de lening of van enige andere schuld overeenkomstig de onderhavige akte, ter bepaling van de effectieve datum van uitbetaling en van de datum waarop een schuld opeisbaar wordt, alsook ter vaststelling van andere feiten of gegevens die nodig zijn om tot rechtstreekse gerechtelijke executie te kunnen overgaan.

In geval van wanbetaling van de hoofdsom of de bijbehorende interesten en kosten, of in het geval dat de betaling niet strookt met wat in de overeenkomst is overeengekomen, zal naast het onderhavige document derhalve ook het bewijskrachtige, op basis van de rekeningen van de schuldenaar bij de bank en de registers en de boekhouding van deze laatste opgesteld document, waarvan de inhoud is vastgelegd in een authentieke akte, als bewijs dienen voor het op een bepaald tijdstip uitstaande bedrag van de lening en de interesten en kosten, die grond opleveren voor executie, alsook voor de eerder genoemde feiten. Door ondertekening van deze overeenkomst verbinden de partijen zich ertoe het bovengenoemde bewijskrachtige document te aanvaarden.

In het geval waarin een executieprocedure wordt ingeleid door de bank, verzoeken de partijen of de schuldenaar de notaris die de onderhavige akte heeft verleden of een andere bevoegde notaris om op basis van de rekeningen van de schuldenaar bij de bank en de registers en de boekhouding van deze laatste en na onderzoek van de registers het uitstaande bedrag van de lening en de interesten en kosten of van enige andere schuld die voortvloeit uit de eerder genoemde lening en de eerder genoemde feiten en gegevens in een notariële akte te betekenen en stemmen zij in met de opheffing van het bankgeheim met betrekking tot deze informatie.”

(8) Punt II.3 van de overeenkomst bevatte, in 14 subpunten, de vereisten waaraan cumulatief moest zijn voldaan voor de terbeschikkingstelling van de lening. Volgens punt II.2 moest de lening ter beschikking worden gesteld binnen acht werkdagen nadat aan de in punt II.3 vermelde vereisten was voldaan.

■■■■■

(9) In de overeenkomst was bepaald dat verweerster gemachtigd was om de gewone rentevoet van de lening eenzijdig te wijzigen op de vervaldatum van het rentetijdvak en om de vertragingsrente te bepalen bij het afsluiten van elk boekjaar. Verweerster was gemachtigd om wijzigingen in het nadeel van verzoekster door te voeren wanneer schommelingen van de op de financiële en kapitaalmarkten geldende rentevoeten of schommelingen van de financieringskosten van verweerster dat noodzakelijk maakten.

(10) Volgens de overeenkomst was verweerster in geval van ernstig verzuim bij de nakoming van de overeenkomst door verzoekster gemachtigd om de overeenkomst onmiddellijk te ontbinden en het leningkrediet in zijn geheel opeisbaar te verklaren, met inbegrip van alle interesten en kosten, waarbij verzoekster de ten gevolge van de ontbinding opeisbaar verklaarde schuld aan verweerster moet voldoen op het tijdstip waarop de ontbinding wordt meegedeeld, behoudens daartoe een andere termijn is vastgesteld. Als ernstig verzuim bij de nakoming van de overeenkomst wordt in het bijzonder beschouwd het niet-nakomen door verzoekster van in de leningsovereenkomst vastgestelde betalingsverplichtingen. Bij ontbinding vervallen alle uitstaande verplichtingen van de leningsovereenkomst en heeft verweerster het recht op voldoening daarvan.

(11) Volgens de overeenkomst wordt het bedrag van de lening die op een bepaald tijdstip door verweerster ter beschikking is gesteld en de bijbehorende interesten en kosten bepaald op basis van de boekhouding en de registers van verweerster.

(12) Verzoekster is op 27 oktober 2008 voor de notaris verschenen en heeft verklaard kennis te hebben genomen van alle punten van de leningsovereenkomst. Die verklaring ten aanzien van alle bedingen van de leningsovereenkomst is door de notaris betekend in een notariële akte met het opschrift „eenzijdige verklaring van schulderkenning”.

(13) Gezien het grote aantal contentieuze procedures waarin werd verzocht om overeenkomsten in vreemde valuta's geheel of gedeeltelijk nietig te verklaren, is op 26 juli 2014 de 2014. évi XXXVIII. törvény (wet nr. XXXVIII van 2014; hierna: „wet DH1”) van kracht geworden, waarin de kwestie van het oneerlijke karakter van het recht om de overeenkomst eenzijdig te wijzigen en de bid-ask spread is geregeld. De door de partijen gesloten leningsovereenkomst valt binnen de werkingssfeer van wet DH1 (artikel 1 van wet DH1). De 2014. évi XL. törvény (wet nr. XL van 2014; hierna: „wet DH2”) verplichtte financiële instellingen om de rekeningen te vereffenen in verband met bedragen die consumenten te veel betaalden ten gevolge van oneerlijke contractuele bedingen. Verweerster is haar verplichting om de rekeningen te vereffenen uit hoofde van wet DH2 nagekomen, heeft de in het kader van de lening verschuldigde bedragen opnieuw berekend en als resultaat daarvan het onterecht aangerekende bedrag van 1 932,17 CHF in mindering gebracht op de schuld van verzoekster uit de leningsovereenkomst.

III. Hongaars recht dat van toepassing is op het onderhavige geding

Op 27 oktober 2008 geldende bepalingen van de 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (wet nr. IV van 1959 houdende het burgerlijk wetboek):

Artikel 205/A, lid 1. Als algemene contractvoorwaarden worden beschouwd de contractuele bedingen die door een partij voor het afsluiten van meerdere overeenkomsten eenzijdig, zonder medewerking van de andere partij, vooraf zijn vastgelegd en waarover door de partijen niet afzonderlijk is onderhandeld.

[...]

Lid 3. Voor de kwalificatie als algemene contractvoorwaarden zijn niet van belang de omvang, de vorm, de wijze van vastlegging en het feit dat de voorwaarden in de overeenkomst zelf of in een ander document zijn opgenomen.

Artikel 209, lid 1. Algemene contractvoorwaarden en bedingen van een consumentenovereenkomst waarover niet afzonderlijk is onderhandeld, zijn oneerlijk wanneer zij in strijd met de goede trouw de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen eenzijdig en zonder rechtvaardiging vastleggen ten nadele van de partij die de contractvoorwaarden niet heeft opgesteld.

Lid 2. Bij de beoordeling of een beding oneerlijk is, moeten alle omstandigheden worden onderzocht die tot de sluiting van de overeenkomst hebben geleid, alsook de aard van de overeengekomen dienst en het verband van het betrokken beding met de overige bedingen van de overeenkomst in kwestie of met andere overeenkomsten.

Lid 3. In bijzondere voorschriften kunnen de bedingen van consumentenovereenkomsten worden bepaald die oneerlijk zijn of die behoudens bewijs van het tegendeel als oneerlijk moeten worden beschouwd.

Artikel 209/A, lid 1. Oneerlijke bedingen die als algemene contractvoorwaarden deel uitmaken van de overeenkomst, kunnen door de benadeelde partij worden betwist.

Lid 2. Oneerlijke bedingen die als algemene contractvoorwaarden deel uitmaken van de consumentenovereenkomst en oneerlijke bedingen die door de partij die met de consument een overeenkomst sluit, van tevoren eenzijdig zijn vastgesteld zonder dat daarover afzonderlijk is onderhandeld, zijn nietig. Nietigheid kan enkel worden aangevoerd ten behoeve van de consument.

Artikel 242, lid 1. De erkenning van schuld wijzigt de rechtstitel van de schuld niet; het is evenwel aan diegene die de schuld erkent om te bewijzen dat de schuld niet bestaat, dat niet langs gerechtelijke weg om gedwongen tenuitvoerlegging van de schuldvordering kan worden verzocht of dat de overeenkomst ongeldig is.

██████████

Lid 2. De erkenning van de schuld geschiedt bij schriftelijke verklaring gericht aan de andere partij.

Artikel 523, lid 1. Met een leningsovereenkomst verbindt de kredietinstelling of een andere crediteur zich ertoe de debiteur een bepaald geldbedrag ter beschikking te stellen en de debiteur verbindt zich ertoe dat bedrag af te lossen volgens het bepaalde in de overeenkomst.

Lid 2. Behoudens andersluidende bepaling moet de debiteur, indien de crediteur een kredietinstelling is, rente betalen (banklening).

Artikel 688. Met deze wet worden de volgende handelingen van Unierecht omgezet in het Hongaarse recht:

a) Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten, middels de artikelen 205/A en 205/B, artikel 207, leden 2 en 3, artikel 209, artikel 209/A, lid 2, artikel 209/B, artikel 239, lid 2, en artikel 685, onder d).

Op 27 oktober 2008 geldende bepalingen van 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről (regeringsdecreet nr. 18/1999 van 5 februari 1999 betreffende als oneerlijk te beschouwen bedingen in consumentenovereenkomsten):

Artikel 1, lid 1. In overeenkomsten met consumenten zijn oneerlijk, met name bedingen die:

[...]

b) uitsluitend de partij die met de consument een overeenkomst sluit, machtigen om te bepalen of de overeenkomst conform de daarin opgenomen bepalingen is nagekomen;

[...]

i) de mogelijkheden voor de consument om zijn rechten krachtens de wet of de overeenkomst tussen de partijen te doen gelden, uitsluiten of beperken, tenzij die mogelijkheden worden vervangen door een in een rechtsregel vastgestelde procedure voor de beslechting van geschillen;

j) de bewijslast omkeren ten nadele van de consument.

Artikel 3, lid 2. Dit decreet strekt samen met de relevante bepalingen van het burgerlijk wetboek tot omzetting in Hongaars recht van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten.

Op 27 oktober 2008 geldende bepalingen van 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról (wet nr. III van 1952 inzake de burgerlijke rechtsvordering):

Artikel 164, lid 1. Het bewijs van de feitelijke elementen die nodig zijn om het geschil te beslechten, moet in de regel worden geleverd door de partij die er belang bij heeft dat die elementen door de rechter bewezen worden geacht.

Op 27 oktober 2008 geldende bepalingen van 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról (wet nr. LIII van 1994 inzake gedwongen tenuitvoerlegging):

Artikel 10 De tenuitvoerlegging wordt toegestaan op overlegging van een executoriale titel. Als executoriale titels worden beschouwd:

[...]

b) akten die zijn voorzien van de formule van tenuitvoerlegging afgegeven door een rechtbank.

Met ingang van 1 juni 2010 geldende bepalingen van 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról (wet nr. LIII van 1994 inzake gedwongen tenuitvoerlegging):

Artikel 10 De tenuitvoerlegging wordt toegestaan op overlegging van een executoriale titel. Als executoriale titels worden beschouwd:

[...]

b) akten die zijn voorzien van de formule van tenuitvoerlegging afgegeven door een rechtbank of een notaris.

In zaken die strekten tot toetsing van het oneerlijke karakter van contractuele bedingen met dezelfde inhoud onderbouwde de Kúria (hoogste rechterlijke instantie van Hongarije) haar beslissing tot afwijzing van de vordering van de debiteur als volgt [omissis]:

De Kúria heeft vastgesteld dat de vraag of het beding als een erkenning van de schuld in de zin van artikel 242 van het burgerlijk wetboek kan worden gezien, van wezenlijk belang is. Zij heeft verklaard dat het beding niet als een schulderkenning mag worden beschouwd en dus niet de in artikel 242 van het burgerlijk wetboek bedoelde rechtsgevolgen teweegbrengt. Ingeval de crediteur zijn vordering uitoefent, moet in de burgerlijke procedure de algemene bewijsregel [artikel 164, lid 1, van de wet inzake de burgerlijke rechtsvordering] worden toegepast. In geval van een geschil moet de crediteur de boekhoudkundige beginselen, methoden en gegevens van zijn register overleggen en details verstrekken over de berekening die hij heeft uitgevoerd, waarbij de debiteur het tegenbewijs kan leveren. Het beding verandert niets aan de opzet van de

■■■■■

bewijslast. De verzoeker die tenuitvoerlegging nastreeft, kan de notaris verzoeken om een proces-verbaal van de feiten op te stellen in de zin van artikel 111 van de a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (wet nr. XLI van 1991 op het notarisambt) en om de formule van tenuitvoerlegging aan te brengen, zelfs indien de met de debiteur gesloten overeenkomst geen uitdrukkelijke bepaling dienaangaande bevat of de debiteur niet vooraf heeft verklaard dat de registergegevens van de crediteur de grond vormen voor de afgifte van het bewijskrachtige document. In geval van afgifte van de formule van tenuitvoerlegging kan de debiteur de schuld alleen betwisten overeenkomstig artikel 369 van het burgerlijk wetboek in de procedure waarin om staking of beperking van de tenuitvoerlegging wordt verzocht. Deze oplossing vloeit echter voort uit de regelgeving inzake bewijskrachtige notariële akten en formules van tenuitvoerlegging. In de onderhavige procedure worden de bewijsregels bepaald in overeenstemming met artikel 164, lid 1, van het burgerlijk wetboek. Het beding heeft geen invloed op de rechtspositie van verzoekster wat betreft de manieren waarop zij haar vordering kan afdwingen of het bewijs, en benadeelt haar in dat opzicht evenmin. Het is derhalve niet oneerlijk in de zin van artikel 1, lid 1, onder j), van het regeringsdecreet. Het beding kan evenmin als oneerlijk worden beschouwd overeenkomstig artikel 1, lid 1, onder b), van het regeringsdecreet, aangezien uit de uitlegging van artikel 3, lid 3, en punt 1, onder m), van de bijlage bij richtlijn [93/13] is gebleken dat het beding oneerlijk is indien het de partij die de overeenkomst afsluit met de consument de mogelijkheid biedt om zelf te bepalen of haar eigen tenuitvoerlegging strookt met de overeenkomst.

In de beslissing [omissis] in een zaak waarin om staking van de tenuitvoerlegging werd verzocht op grond van het oneerlijke karakter van contractuele bedingen met dezelfde inhoud, onderbouwde de tweede kamer van de Kúria haar beslissing tot afwijzing van de vordering van de debiteur als volgt:

De bedingen voldoen niet aan de in artikel 1, lid 1, onder a), b), i) en j), van het regeringsdecreet vermelde gevallen. De crediteur bepaalt zelf op basis van zijn registers of de overeenkomst conform de bepalingen is nagekomen of neemt, indien dat niet het geval is en op basis van de deze beoordeling, een beslissing aangaande de ontbinding ervan. Niets belet de consument om de verklaring van de crediteur te betwisten, en de rechtsregels verschaffen de consument de mogelijkheid om rechtsmiddelen aan te wenden. Hij kan een procedure inleiden om de tenuitvoerlegging te staken of waarin wordt verzocht om te verklaren dat de ontbinding geen rechtskracht heeft. Het vloeit echter uit de aard van de executieprocedures voort dat de bewijslast op de consument rust; de bewijskrachtige notariële akte wijzigt de bewijslast derhalve niet in die zin dat die complexer zou worden voor de consument.

IV. Motivering van de prejudiciële verwijzing

(1) In Hongarije zijn talrijke procedures ingeleid om bedingen die identiek of vergelijkbaar zijn met die welke zijn uiteengezet in de feiten die aan het hoofdgeding ten grondslag liggen, oneerlijk te laten verklaren. Artikel 242 van het burgerlijk wetboek is niet van toepassing op het beding waarop de vordering betrekking heeft, aangezien de in artikel 242 van het burgerlijk wetboek bedoelde verklaring en de daaraan verbonden rechtsgevolgen (de omkering van de bewijslast) slechts ontstaan indien de schuld waarop zij is gebaseerd (verplichting), bestaat en het bedrag van de schuld ondubbelzinnig kan worden vastgesteld. Dat is van belang in de procedure die is ingeleid ter voldoening van de vordering van de crediteur, aangezien het, anders dan het geval is bij de procedureregels inzake de bewijslast (artikel 164, lid 1, van het burgerlijk wetboek), niet aan de crediteur staat om het bestaan en het bedrag van de vordering te bewijzen, maar het aan de debiteur is om te bewijzen dat er geen schuld is, dat de rechter niet om gedwongen tenuitvoerlegging van de schuldvordering kan worden verzocht of dat de overeenkomst ongeldig is. De schulderkenning die in artikel 242 van het burgerlijk wetboek is geregeld, is geen contractueel beding waarover de partijen het eens zijn, maar een eenzijdige en onafhankelijke verklaring die op geen enkele wijze oneerlijk kan zijn.

(2) Bovendien is er ook een rechtsgevolg dat identiek is aan het in artikel 242, lid 1, van het burgerlijk wetboek beschreven rechtsgevolg met betrekking tot de omkering van de bewijslast wanneer een executieprocedure tegen de debiteur wordt ingeleid door het aanbrengen van de formule van tenuitvoerlegging door de notaris, buiten de gerechtelijke procedure met betrekking tot de transactie die in een notariële akte werd vastgelegd. In dat geval rust de bewijslast evenmin op de crediteur, maar moet de debiteur in een gerechtelijke procedure tegen de crediteur, als executant, die als doel heeft de gedwongen tenuitvoerlegging te staken of te beperken, en onderworpen is aan strengere termijnen en bewijsmiddelen dan die welke in de algemene regels zijn vastgesteld, bewijzen dat de vordering die het voorwerp van de tenuitvoerlegging is, niet rechtsgeldig is vastgesteld of helemaal of ten dele is tenietgegaan.

(3) In tegenstelling tot de hierboven beschreven schulderkenning (artikel 242 van het burgerlijk wetboek) heeft de crediteur, door middel van het omstreden beding, in het kader van zijn eigen aanbod en als contractueel beding dat is opgesteld zonder dat er van tevoren afzonderlijk over werd onderhandeld, geëist dat de debiteur bij het sluiten van de overeenkomst – nog voordat de gevolgen van de leningsovereenkomst volledig effect sorteren en zelfs nog vóór de uitbetaling van de lening – erkent dat het bedrag van de schuld op een bepaald tijdstip het door de crediteur vermelde bedrag is, omdat, indien de crediteur ten overstaan van een notaris verklaart dat de schuld overeenstemt met de rekening van de debiteur bij de crediteur en met de registers en de boekhouding van de crediteur, de partijen de feiten en gegevens in de notariële akte die op basis daarvan is opgesteld als waarheidsgetrouw en voldoende bewezen zullen beschouwen.

■■■■■

(4) Het omstreden contractuele beding kan niet worden beschouwd als een eenzijdige juridische verklaring in de zin van artikel 242 van het burgerlijk wetboek, ook al streeft het beding in het kader van de overeenkomst hetzelfde doel na als een eenzijdige juridische verklaring, en aangezien het contractuele beding dat de crediteur van tevoren had opgesteld deel uitmaakt van een overeenkomst die met een consument is gesloten en waarover niet afzonderlijk is onderhandeld, kan de oneerlijkheid ervan worden getoetst aan artikel 209, lid 1, van het burgerlijk wetboek.

(5) De verschillende aspecten van dit onderzoek hangen echter af van de uitlegging van de richtlijn. De antwoorden van het Hof op de vragen die in het kader van de prejudiciële verwijzing worden voorgelegd, zijn noodzakelijk omdat, hoewel er beslist geen eenvormige rechtspraak bestaat voor de uitlegging van de nationale voorschriften inzake het aanbrenge van de formule van tenuitvoerlegging door de notaris, de *ítélőtabla* (rechter in tweede aanleg) van oordeel is dat het bij de beoordeling van het oneerlijke karakter van het omstreden contractuele beding helemaal niet duidelijk is of de uitlegging van de nationale voorschriften van belang is voor de beslechting van het geschil. Volgens hem hangt de uitkomst van het geschil uitsluitend af van de uitlegging van bepaalde bepalingen van de richtlijn, die verduidelijkt wat het begrip oneerlijk inhoudt, en of een contractueel beding waarover niet afzonderlijk is onderhandeld en dat de beslissing van de consument beïnvloedt om zijn rechten te doen gelden, ongeacht of later een executieprocedure wordt ingesteld, op grond van artikel 3, lid 1, van de richtlijn, artikel 209, lid 1, van het burgerlijk wetboek en punt 1, onder m) en q), van de bijlage bij de richtlijn en artikel 1, lid 1, onder b), i) en j), van het regeringsdecreet, als oneerlijk kan worden beschouwd.

(6) De verwijzende rechter is zich ervan bewust dat het Hof de richtlijn uitlegt in samenhang met de doelstellingen ervan en de bewoordingen van de toelichting erbij en dat het Hof voor de uitlegging ook veel belang hecht aan de bedingen die als oneerlijk kunnen worden aangemerkt, die als voorbeeld zijn opgenomen in de bijlage waarvan sprake is in artikel 3, lid 3, van de richtlijn (zie onder meer het arrest in zaak C-143/13, ■■■■■ punt 50, en de beschikking in zaak C-342/13, Sebestyén, punt 32).

(7) Het regeringsdecreet, samen met de dienovereenkomstige bepalingen van het burgerlijk wetboek, zet de richtlijn om in het Hongaarse recht [regeringsdecreet, artikel 3, lid 2]. Het in dit geval van toepassing zijnde regeringsdecreet is gebaseerd op de bijlage bij de richtlijn. De bedingen die zijn opgenomen in artikel 1, lid 1, van het regeringsdecreet worden, zonder dat nader onderzoek nodig is, als oneerlijk beschouwd. De Hongaarse rechtbanken moeten het regeringsdecreet uitleggen in samenhang met de doelstelling en de bewoordingen van de richtlijn, zodat een resultaat wordt bereikt dat in overeenstemming is met de doelstelling van de richtlijn (zie onder meer het arrest in gevoegde zaken C-482/13, C-484/13, C/485/13 en C/487/13, punt 38). De verwijzende rechter weet dat het Hof, bij de uitlegging van de richtlijn, groot belang hecht aan de verschillende taalversies (zie onder meer het arrest in zaak

C-488/11, Asbeek Brusse en de Man Garabito, punt 25). Hij is zich er ook van bewust dat volgens vaste rechtspraak van het Hof de bijlage waarnaar artikel 3, lid 3, van de richtlijn verwijst, slechts een indicatieve en niet-uitputtende lijst van bedingen bevat die als oneerlijk kunnen worden aangemerkt (zie bijvoorbeeld de beschikking in de gevoegde zaken C-537/12 en C-116/13, Banco Popular Español, punt 67). Het Hof verklaarde in punt 26 van het arrest in zaak C-472/10, Invitel, het volgende: „Hoewel de betrokken bijlage niet van dien aard is dat zij automatisch en uit zichzelf het oneerlijke karakter van een betwist beding kan vastleggen, vormt zij evenwel een wezenlijk aspect waarop de bevoegde rechter zijn beoordeling van het oneerlijke karakter van dat beding kan baseren”. Anderzijds heeft de Hongaarse wetgever het regeringsdecreet aangenomen op basis van de bijlage en wordt, overeenkomstig dat decreet, onweerlegbaar vermoed dat de in artikel 1, lid 1, van dat decreet vermelde bedingen oneerlijk zijn. Overeenkomstig artikel 8 van de richtlijn kunnen de lidstaten, ter verhoging van het beschermingsniveau van de consument, op het onder die richtlijn vallende gebied strengere bepalingen aannemen, voor zover deze verenigbaar zijn met het Verdrag. Aangezien de nationale regelgeving evenmin limitatief is, maar in artikel 1, lid 1, [van het regeringsdecreet] de bedingen zijn opgesomd die in elk geval als oneerlijk moeten worden beschouwd („In leningsovereenkomsten met consumenten zijn oneerlijk, met name bedingen die [...]”), gaat de verwijzende rechter ervan uit dat het de bedoeling van de Hongaarse wetgever was om striktere regels aan te nemen die, in overeenstemming met de inhoud van de bijlage bij de richtlijn, zo moeten worden uitgelegd dat als het doel van de auteur van het beding of de gevolgen die het teweegbrengt in de marge van dat doel binnen een van de letters [van deze bepaling] vallen, het beding als oneerlijk wordt beschouwd zonder dat nader onderzoek nodig is.

(8) De bijlage bij de richtlijn bevat een indicatieve en geen uitputtende lijst van de bedingen waarvan sprake is in artikel 3, lid 3, van die richtlijn. Het begin van punt 1 van de Hongaarse versie van deze bijlage [kan] als volgt [worden vertaald]: „Bedingen die ertoe strekken of tot gevolg hebben [...]”. In andere taalversies (zoals de Duitse, de Poolse, de Tsjechische of de Slowaakse) staat er „Bedingen die tot doel of tot gevolg hebben [...]”. Vanwege de manier waarop het Hongaarse regeringsdecreet en de verschillende taalversies geformuleerd zijn, is niet duidelijk of het voor de vaststelling van het oneerlijke karakter van een beding dat valt onder punt 1, onder q), van de bijlage bij de richtlijn, al dan niet volstaat dat de crediteur onmiskenbaar tot doel had de bewijslast om te keren, ongeacht of het desbetreffende contractuele beding daadwerkelijk noodzakelijk was om dat doel te bereiken in het licht van de uitlegging van de nationale regeling. Crediteuren maken in hun aanbod tot sluiting van een overeenkomst nagenoeg allemaal gebruik van bedingen met in wezen dezelfde of een soortgelijke inhoud als dat in het hoofdgeding. Volgens de verwijzende rechter zijn er derhalve redenen om te veronderstellen dat de crediteuren het beding noodzakelijk achten voor rechtstreekse executie.

(9) In de opvatting van de verwijzende rechter moet het regeringsdecreet worden uitgelegd in overeenstemming met de bijlage bij de richtlijn, waarbij moet

■■■■■

worden uitgegaan van het feit dat de wetgever van de Unie heeft bepaald dat het contractuele beding in punt 1, onder q), van die bijlage oneerlijk is op basis van de in artikel 3, lid 1, opgenomen criteria. De nationale rechter hoeft derhalve geen nieuw algemeen onderzoek naar het oneerlijke karakter te verrichten en is dus niet langer verplicht om te onderzoeken of het beding dat voldoet aan het bepaalde onder q) in strijd met de goede trouw het evenwicht heeft verstoord ten nadele van de consument. Indien het contractuele beding valt onder punt 1, onder q), van de bijlage bij de richtlijn – en tegelijkertijd onder artikel 1, lid 1, onder i) en j), van het regeringsdecreet – is het niet noodzakelijk om achteraf te onderzoeken in welke mate het beding het evenwicht heeft verstoord ten nadele van de consument en kan de vordering niet om die reden worden verworpen.

(10) Aangezien de crediteur op grond van de akte waarop de formule van tenuitvoerlegging is aangebracht een rechtstreekse executieprocedure kan instellen tegen de debiteur, zonder schulderkenning in de zin van artikel 242 van het burgerlijk wetboek en zelfs op een andere grond dan die welke het omstreden beding verschaft, houdt deze mogelijkheid geen verband meer met dit beding en hoeft tijdens de procedure waarin wordt verzocht om staking of beperking van de tenuitvoerlegging bijgevolg evenmin te worden onderzocht of het aan de debiteur is om te bewijzen dat het krediet niet rechtsgeldig is vastgesteld of geheel of ten dele is tenietgegaan.

(11) De verwijzende rechter is van mening dat het omstreden contractuele beding nadelige gevolgen kan hebben voor de consument, hoewel dit beding volgens de uitlegging van het nationale recht geen invloed heeft op de mogelijkheid om een rechtstreekse executieprocedure in te stellen of de formule van tenuitvoerlegging aan te brengen. In dit geval doet zich bovendien de in de eerste zin van punt 1, onder q), van de bijlage en artikel 1, lid 1, onder i), van het regeringsdecreet beschreven situatie voor, aangezien het beding een belemmering vormt voor de consument die zijn in de richtlijn erkende rechten wil afdwingen, en wel om de volgende redenen:

- Op grond van het beding omvat de op basis van de registers van de crediteur berekende schuld elke betalingsverplichting die in de overeenkomst is vastgesteld, wat betekent dat de debiteur de overeenkomst in zijn geheel aanvaardt en alle bedingen ervan als geldig erkent, met inbegrip van de voor een notaris afgelegde verklaring van de crediteur.
- Bij geschillen kan de crediteur, eveneens met een beroep op dit beding, billijke en loyale onderhandelingen met de schuldenaar uit de weg gaan, ervan uitgaande dat deze laatste zijn rechten alleen kan doen gelden via een dure, lange gerechtelijke procedure, gedurende welke hij verplicht blijft om de te hoge bedragen die voortvloeien uit de oneerlijke bedingen te blijven betalen om de gevolgen van de ontbinding van de overeenkomst te vermijden.

- Hoewel het beding grammaticaal begrijpelijk is, zullen de gevolgen ervan niet duidelijk zijn voor een onervaren consument, aangezien het de indruk wekt dat, na sluiting van de overeenkomst, de bewijskrachtige notariële akte met de eenzijdige verklaring van de crediteur bedoeld is om de gegrondheid van een vordering die in de toekomst uit de overeenkomst kan voortvloeien op betrouwbare en onweerlegbare wijze te staven. Dat alles is rechtstreeks van invloed op de beslissing inzake hoe en in welke mate hij zijn rechten tegenover de crediteur zal uitoefenen. Het gevaar dat de crediteur de overeenkomst ontbindt en dat de gehele schuld in een keer betaald moet worden, heeft duidelijk gevolgen voor de bereidheid van de consument om het op oneerlijke wijze vastgestelde krediet te betalen en speelt uiteraard een rol in de afweging van het risico dat verbonden is aan de uitoefening van zijn rechten.

De verwijzende rechter wijst er in dat verband op dat verweerster de vermindering ten gunste van verzoekster in overeenstemming met wet DH2 in verband met de uit hoofde van wet DH1 oneerlijk bevonden contractuele bedingen heeft doorgevoerd terwijl bij het Hof een aantal prejudiciële verwijzingen in behandeling was met betrekking tot contractuele bedingen die het wisselkoersrisico bij de consument leggen of naast de gewone rente andere betalingsverplichtingen vaststellen (zaken C-51/17 en C-621/17).

(12) Verweerster heeft er tijdens de procedure op gewezen dat het beding de bewijslast niet omkeert en dat dit argument ook strookt met de rechtsgevolgen die de Kúria in haar beslissingen afleidt uit de procedureregels van het nationale recht. Desalniettemin hebben de Fővárosi Ítéltábla [*omissis*], de Szegedi Ítéltábla (rechter in tweede aanleg Szeged, Hongarije) [*omissis*], de Pécsi Ítéltábla (rechter in tweede aanleg Pecs, Hongarije) [*omissis*] en de Debreceni Ítéltábla (rechter in tweede aanleg Debrecen, Hongarije) [*omissis*] onderling afwijkende standpunten ingenomen in definitieve beslissingen in zaken waarin sprake was van identieke feiten. In een eerdere beslissing was de Fővárosi Ítéltábla niet van oordeel dat de bewijslast was omgekeerd. Hij baseerde zich daartoe uitdrukkelijk op het feit dat de crediteur de in een contractueel beding met soortgelijke inhoud vastgestelde bewijskrachtige notariële akte niet als bewijs had aangevoerd. [*omissis*]

[*omissis*] [herhaling van de reeds uiteengezette argumenten]

Ook het Hof heeft zich in het kader van een prejudiciële verwijzing met betrekking tot soortgelijke feiten gebogen over de aanbrengring van de formule van tenuitvoerlegging op verzoek van de nationale rechter, die een doorslaggevende betekenis toekende aan het beding (zaak C-32/14, Sugár). De uiteenlopende beslissingen in de rechtspraak zijn relevant in die zin dat zij laten zien dat de rechtsgevolgen van het grammaticaal correct geformuleerde beding waarin de schuldverklaring van verweerster *a priori* wordt aanvaard, ook voor de rechters niet duidelijk waren. Uit het voorgaande vloeit voort dat van een leek

■■■■■

zonder ervaring op juridisch gebied zeker niet kan worden verwacht dat hij beseft dat het schijnbaar duidelijke beding geen invloed heeft op de bewijslast en dat hij zijn beslissingen aangaande de wenselijkheid om zijn rechten te doen gelden, onderhandelingen om verdere geschillen te voorkomen of de nakoming van zijn verplichtingen, neemt zonder rekening te houden met de inhoud van dit beding. Volgens vaste rechtspraak van het Hof volstaat het feit dat contractuele bedingen formeel en grammaticaal begrijpelijk zijn, niet om te voldoen aan het vereiste van transparantie van die bedingen dat is neergelegd in artikel 5 van de richtlijn. Aangezien het door die richtlijn uitgewerkte beschermingsstelsel berust op de gedachte dat de consument zich tegenover de verkoper in een zwakke positie bevindt en met name over minder informatie dan laatstgenoemde beschikt, moet het vereiste van transparantie ruim worden opgevat (zie de arresten in de zaken C-26/13, ■■■■■ punten 71 en 72; C-143/13, ■■■■■ punt 73, en C-96/14, ■■■■■ punt 40). Aangezien moet worden verzekerd dat de consument niet alleen kennis heeft genomen van de bedingen, maar ook van de gevolgen ervan (arrest in de zaak Invitel, C-472/10, punt 27), twijfelt de verwijzende rechter er in deze zaak ook aan of en in welke mate, gezien artikel 5 van de richtlijn, een beding dat een wezenlijke invloed heeft op de beslissingen van de consument en waarvan de gevolgen alleen kunnen worden vastgesteld middels uitlegging van de nationale procesregels, voldoet aan het vereiste van transparantie waaraan algemene contractuele bedingen moeten voldoen.

(13) Op grond van de formulering van het beding is de crediteur gemachtigd om eenzijdig te beoordelen of de toekomstige prestatie van de consument strookt met de overeenkomst, aangezien de in de bewijskrachtige notariële akte opgenomen verklaring gebaseerd is op gegevens die door de crediteur zijn geregistreerd met betrekking tot de prestatie van de debiteur tot dan toe. De consument heeft daarmee ingestemd voordat die toekomstige verklaring heeft plaatsgevonden en zelfs voordat de tenuitvoerlegging [van de overeenkomst] is gestart, en aan de overige bedingen van de overeenkomst ontleent hij wat dat betreft geen rechten. Voor de vaststelling van het schuldbedrag wordt eenzijdig beoordeeld of de prestatie van beide partijen strookt met de bepalingen van de overeenkomst en of de consequenties en de rechtsgevolgen ervan niet afwijken van de gevolgen in het geval dat de overeenkomst uitsluitend de partij die de overeenkomst afsluit met de consument machtigt om te beoordelen of haar eigen prestatie strookt met de overeenkomst. Die laatste situatie beantwoordt aan de Hongaarse versie van punt 1, onder m), van de bijlage bij de richtlijn en aan artikel 1, lid 1, onder b), van het regeringsdecreet in zijn grammaticale betekenis. De verwijzende rechter twijfelt daarom aan de voor oneerlijke bedingen relevante inhoud van deze bepalingen en vraagt zich af in hoeverre punt 1, onder m), van de bijlage bij de richtlijn en artikel 1, lid 1, onder b), van het regeringsdecreet betrekking kunnen hebben op de situatie waarin het beding de partij die de overeenkomst afsluit met de consument, het recht geeft om te beoordelen of de prestatie van de consument strookt met de overeenkomst.

(14) Het omstreden beding handhaaft de situatie die de richtlijn beoogt op te heffen, zoals het Hof heeft geoordeeld. Volgens vaste rechtspraak van het Hof

berust het beschermingsstelsel van de richtlijn immers op de gedachte dat de consument zich tegenover de beroepsbeoefenaar in een zwakke onderhandelingspositie bevindt en over minder informatie dan deze laatste beschikt. Het optreden van de nationale rechters moet dit formele evenwicht tussen de partijen vervangen door een reëel evenwicht (zie onder meer het arrest in de zaak C-4[5]3/10, Pereničová en Perenič, punten 27 en 28). Het Hof heeft erop gewezen dat zijn bevoegdheid betrekking heeft op de uitlegging van het begrip „oneerlijk beding”, als bedoeld in artikel 3, lid 1, van de richtlijn en in de bijlage daarbij, alsmede op de criteria die de nationale rechter kan of moet toepassen wanneer hij een contractueel beding toetst aan de richtlijn (zie onder meer de arresten in de zaken C-226/12, Constructora Principado, punt 20, en C-415/11, ██████ punt 66). Gelet op het voorgaande is de verwijzende rechter van oordeel dat het in het geschil tussen de partijen, om ervoor te zorgen dat de debiteur zijn rechten daadwerkelijk kan uitoefenen en kan beslissen om zijn rechten te doen gelden zonder te worden beïnvloed door het omstreden beding, onafhankelijk van de mogelijkheid van een rechtstreekse tenuitvoerlegging en van de uitlegging van de regels van het nationale procesrecht, noodzakelijk is dat de richtlijn en de nationale bepalingen ter omzetting ervan worden uitgelegd. Alleen zo kan worden gegarandeerd dat de beslissing van de verwijzende rechter in al haar onderdelen strookt met de criteria en de doelstellingen van de richtlijn betreffende de bescherming van de consument.

V. De verwijzende rechter verzoekt het Hof om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

(1) Moet punt 1, onder q), van de bijlage bij richtlijn [93/13] aldus worden uitgelegd dat het, als regel van de Unie met de rang van een regel van openbare orde, op algemene wijze verbiedt – zodat verder onderzoek overbodig is – dat een crediteur aan een debiteur-consument een contractueel beding opdringt in de vorm van een algemeen beding of een beding waarover niet afzonderlijk is onderhandeld en dat tot doel of tot gevolg heeft dat de bewijslast wordt omgekeerd?

(2) Moet, in het geval dat het op grond van punt 1, onder q), van de bijlage bij richtlijn [93/13] noodzakelijk is het doel of het gevolg van het contractuele beding te beoordelen, worden vastgesteld dat de consumenten worden gehinderd in de uitoefening van hun rechten door een contractueel beding

- uit hoofde waarvan de debiteur-consument gegronde redenen heeft om aan te nemen dat hij de overeenkomst in haar geheel moet nakomen, met inbegrip van alle bedingen, op de wijze en in de mate bepaald door de crediteur, ook als de debiteur ervan overtuigd is dat de door de crediteur geëiste prestatie niet of niet geheel opeisbaar is, of
- dat tot gevolg heeft dat de toegang van de consument tot een procedure van geschillenbeslechting op basis van eerlijke onderhandelingen

[REDACTED]

wordt beperkt of uitgesloten, aangezien het voor de crediteur volstaat om dit contractuele beding aan te voeren om het geschil als beslecht te beschouwen?

(3) In het geval dat over het oneerlijke karakter van de in de bijlage bij richtlijn [93/13] vermelde contractuele bedingen moet worden beslist in het licht van de in artikel 3, lid 1, van die richtlijn vastgestelde criteria, voldoet een contractueel beding dat de beslissingen van de consument met betrekking tot de nakoming van de overeenkomst, de beslechting van geschillen met de crediteur langs gerechtelijke of buitengerechtelijke weg of de uitoefening van rechten beïnvloedt, dan aan het vereiste van duidelijke en begrijpelijke bewoordingen dat in artikel 5 van de richtlijn is vervat, wanneer het weliswaar duidelijk is geformuleerd uit grammaticaal oogpunt, maar rechtsgevolgen heeft die alleen middels uitlegging van de nationale regels kunnen worden vastgesteld en ten aanzien waarvan op het tijdstip waarop de overeenkomst werd gesloten geen uniforme gerechtelijke praktijk bestond, die zich evenmin heeft ontwikkeld in de jaren nadien?

(4) Moet punt 1, onder m), van de bijlage bij richtlijn [93/13] aldus worden uitgelegd dat een contractueel beding waarover niet afzonderlijk is onderhandeld, ook oneerlijk kan zijn ingeval het de partij die de overeenkomst sluit met de consument de mogelijkheid biedt om eenzijdig te bepalen of de prestatie van de consument strookt met hetgeen is vastgelegd in de overeenkomst, en de consument erkent door het beding te zijn gebonden, zelfs voordat de partijen bij de overeenkomst enige prestatie hebben geleverd?

[omissis]

[omissis] [aspecten van nationaal procesrecht]

Boedapest, 9 januari 2018

[omissis]

[ondertekeningen]